Lieta Nr.A420825510
A42-03864-11/37

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Liepājā, 2012.gada 5.janvārī.

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:
tiesnese S.Sērdiene,

piedaloties pieteicējas *I.P.* pārstāvei zvērinātai advokātei Viktorijai Jarkinai,
atbildētājas – Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes – Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras pārstāvei *A.S.*,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc *I.P.* pieteikuma par labvēlīga administratīvā akta izdošanu.

Aprakstošā daļa

[1] *I.P.* (turpmāk – pieteicēja) 2010.gada 7.septembrī vērsās Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (turpmāk – Aģentūra) Ventspils reģionālajā nodaļā ar iesniegumiem, kuros lūdza piešķirt slimības pabalstu un maternitātes pabalstu.

Aģentūras Ventspils reģionālā nodaļa 2010.gada 17.septembrī pieņēma lēmumu Nr.17960 „Par slimības pabalsta piešķiršanu", ar kuru piešķīra un izmaksāja pieteicējai slimības pabalstu Ls 6561,99 apmērā par darba nespējas periodu no 2010.gada 30.jūlija līdz 2010.gada 31.augustam un lēmumu Nr.17961 „Par maternitātes pabalsta piešķiršanu", ar kuru piešķīra un izmaksāja pieteicējai maternitātes pabalstu Ls 35 002,24 apmērā par grūtniecības atvaļinājuma laiku no 2010.gada 1.septembra līdz 2010.gada 9.novembrim.

Uzskatot, ka pabalsti aprēķināti nepareizi, pieteicēja minētos Aģentūras Ventspils reģionālās nodaļas lēmumus apstrīdēja, iesniedzot iesniegumu Aģentūras direktorei.

Aģentūras Ventspils reģionālās nodaļa 2010.gada 5.oktobrī veica pieteicējai piešķirto slimības un maternitātes pabalstu pārrēķinu, pieņemot lēmumu Nr.17960 „Par slimības pabalsta pārrēķināšanu" un lēmumu Nr.17961 „Par maternitātes pabalsta pārrēķināšanu", ar kuriem, attiecīgi, pieteicējai papildus aprēķināts slimības pabalsts Ls 279,39 apmērā un maternitātes pabalsts Ls 3728,25 apmērā.

Uzskatot, ka pabalstu aprēķins joprojām nav pareizs, pieteicēja 2010.gada 13.oktobrī iesniedza papildinājumus 2010.gada 5.oktobra apstrīdēšanas iesniegumam.

Aģentūras direktore 2010.gada 4.novembrī pieņēma lēmumu Nr.09-5/13113 (turpmāk – Lēmums), ar kuru atstāja negrozītu Aģentūras Ventspils reģionālās nodaļas 2010.gada 5.oktobra lēmumu Nr.17960 „Par slimības pabalsta pārrēķināšanu" un lēmumu Nr.17961 „Par maternitātes pabalsta pārrēķināšanu".

[2] Pieteicēja Administratīvās rajona tiesas Liepājas tiesu namā iesniegusi pieteikumu, lūdzot atcelt Lēmumu un uzdot Aģentūrai izdot pieteicējai labvēlīgu administratīvo aktu, ņemot vērā visas iemaksas pilnā apjomā atbilstoši Ministru kabineta noteikumos Nr.270 „Vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķināšanas kārtība un valsts sociālās apdrošināšanas pabalstu piešķiršanas, aprēķināšanas un izmaksas kārtība" (turpmāk – Noteikumi Nr.270) noteiktajai aprēķināšanas kārtībai.

Pieteicēja pieteikumu pamatojusi ar turpmāk norādītiem argumentiem.

[2.1] Aģentūra Lēmumu nepamatoti balstījusi uz argumentu, ka vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķinā nav jāietver personai aprēķinātās prēmijas un kompensācijas. Pie šāda secinājuma Aģentūra nonākusi nepareizas tiesību normu tulkošanas rezultātā. Normatīvie akti skaidri un nepārprotami nosaka vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķināšanu. Tas, ka vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķinā jāietver visi ienākumi, izriet arī no Noteikumu Nr.270 7.punkta 7.1.apakšpunktā un 8.punktā noteiktā.

Vienīgais izņēmums paredzēts Noteikumu Nr.270 8.punktā – aprēķinā neietver piemaksas, prēmijas, pabalstus un cita veida atlīdzību, ko darba devējs saskaņā ar koplīgumā vai darba līgumā noteikto personai izmaksājis pārejošas darba nespējas, grūtniecības un dzemdību atvaļinājuma vai bērna kopšanas atvaļinājuma laikā.

Pieteicēja norāda, ka viņai kompensācija un prēmija nav izmaksāta pārejošas darba nespējas, grūtniecības un dzemdību atvaļinājuma vai bērna kopšanas atvaļinājuma laikā, bet gan pirms apdrošināšanas gadījuma iestāšanās.

[2.2] Aģentūra arī nav pareizi novērtējusi lietas faktiskos apstākļus.

Ir nepamatots Aģentūras viedoklis, ka prēmija un kompensācija nav atzīstami par „personas darbā gūtajiem ienākumiem". Prēmija pieteicējai piešķirta tieši par darba pienākumu veikšanu – par darbā sasniegtajiem rezultātiem. Līdz ar to prēmiju nav pamata izņemt no vidējā apdrošināšanas iemaksu algas aprēķina.

Nepamatots un nesaprotams ir Aģentūras viedoklis, ka prēmija tiek izmaksāta par visu darba periodu. Pieteicēja norāda, ka prēmija tiek izmaksāta par noteiktā laika periodā sasniegtajiem darba rezultātiem. Līdz ar to tā jāietver vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķinā.

Kompensācija par darba tiesisko attiecību izbeigšanu arī ir ar veikto darbu un ar darba tiesiskajām attiecībām tieši saistīts darba devēja maksājums, tāpēc arī atzīstama par ienākumu no darba.

Neiekļaujot prēmiju un kompensāciju pieteicējas apdrošināšanas iemaksu algas aprēķinā, Aģentūra ir pārkāpusi APL nostiprinātos Administratīvā procesa pamatprincipus.

Bez tam, atbildētājas rīcība nav konsekventa – piešķirot pieteicējai slimības pabalstu par laiku no 2010.gada 1.jūlija līdz 29.jūlijam, Aģentūra iemaksu algas aprēķinā prēmiju iekļāvusi pilnā apmērā.

[2.3] Pieteicēja uzskata, ka iestāde ir pārkāpusi tiesiskās paļāvības principu. Proti, 2010.gada 13.augustā pieteicēja iesniedza Aģentūras Ventspils nodaļā iesniegumu par slimības pabalsta piešķiršanu laika periodam no 2010.gada 1.jūlija līdz 2010.gada 29.jūlijam, kā rezultātā iestāde 2010.gada 18.augustā pieņēma lēmumu Nr.16422 „Par slimības pabalsta piešķiršanu", piešķirot slimības pabalstu atbilstoši tiesību normās noteiktajai kārtībai – iemaksu algas aprēķinā bija ietverti visi attiecīgā perioda ienākumi, tai skaitā pieteicējai 2009.gada septembrī aprēķinātā prēmija pilnā apmērā. Savukārt, aprēķinot slimības un maternitātes pabalstu par nākošajiem periodiem, šī pati prēmija no aprēķina, tika patvaļīgi izņemta. Ņemot vērā minēto, pieteicējai bija tiesības paļauties, ka 2009.gada septembra prēmija tiks ietverta aprēķinā, aprēķinot arī maternitātes pabalstu un slimības pabalstu par otro periodu.

Lēmumā norādot, ka ar 2010.gada 18.augusta lēmumu Nr.16422 „Par slimības pabalsta piešķiršanu" pieteicējai piešķirts slimības pabalsts par konkrētu darba nespējas periodu, kā rezultātā nav bijis pamats paļauties, ka slimības pabalsts par darba nespējas perioda turpinājumu tiks piešķirts tādā pašā apmērā, Aģentūra nav ievērojusi, ka pieteicēja nav apstrīdējusi otrā pabalsta apmēra atbilstību pirmajam pabalstam, bet gan pabalsta aprēķināšanas kārtību. Savukārt par šo argumentu Aģentūra atbildi nav sniegusi.

Savukārt tiesiskuma principu iestāde pārkāpusi, neievērojot likumā noteikto iemaksu algas aprēķināšanas kārtību. Turklāt, piemērojot atšķirīgu iemaksu algas aprēķināšanas kārtību, Aģentūra ir pārkāpusi arī vienlīdzības principu. Aģentūra arī nav sniegusi objektīvu un racionālu juridisku pamatojumu, līdz ar ko pārkāpusi patvaļas aizlieguma principu.

[3] Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2010.gada 15.decembra lēmumu pieteikums pieņemts un ierosināta administratīvā lieta par labvēlīga administratīvā akta izdošanu.

[4] Aģentūra tiesai sniegtajā rakstveida paskaidrojumā pieteikumu neatzīst, balstoties uz turpmāk norādītiem argumentiem un iebildumiem.

[4.1] Vidējā apdrošināšanas iemaksu alga gan slimības pabalstam, gan maternitātes pabalstam aprēķināta, neņemot vērā reģistrētos ienākumus pie darba devējiem AS „*/Nosaukums/*" un AS „*/Nosaukums/*" 2009.gada septembrī, 2010.gada februārī un jūnijā, kuri vairākkārt pārsniedz darba ienākumus iepriekšējos mēnešos.

Lēmums pieņemts, pamatojoties uz likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 4., 5., 9., 10., 11., 12.pantu, 13. panta pirmo daļu, 17.pantu, 31.panta pirmo daļu, likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu" 3.pantu, 12.panta pirmo daļu, Administratīvā procesa likuma 8.pantu, 17.panta pirmās daļās 4.punktu. 81.panta otrās daļas 1.punktu un piekto daļu.

[4.2] Darba nespējas pirmā diena (apdrošināšanas gadījuma iestāšanās diena) pieteicējai ir 2010.gada 21.jūnijs un 12 mēnešu periods vidējās iemaksu algas noteikšanai ir no 2009.gada 1.aprīļa līdz 2010.gada 31.martam. Aģentūras Ventspils nodaļa aprēķinājusi pieteicējai vidējo iemaksu algu slimības pabalstam Ls 685,0078 dienā, ņemot vērā 2009.gada septembrī AS „*/Nosaukums/*" izmaksāto darba algu. Savukārt grūtniecības atvaļinājuma pirmā diena pieteicējai ir 2010.gada 1.septembris un vidējā iemaksu alga maternitātes pabalstam noteikta par 12 mēnešu periodu no 2009.gada 1.jūlija līdz 2010.gada 30.jūnijam. Aģentūras Ventspils nodaļa aprēķinājusi pieteicējai vidējo iemaksu algu maternitātes pabalstam Ls 553,2927 dienā, ņemot vērā AS „*/Nosaukums/*" izmaksāto darba algu 2009.gada septembrī un 2010.gada jūnijā, kā arī AS „*/Nosaukums/*" 2010.gada februārī izmaksāto darba algu.

[4.3] Dienas vidējā iemaksu alga slimības pabalstam tiek aprēķināta saskaņā ar Noteikumu Nr.270 8.punktā noteikto formulu, pēc kā pieteicējai vidējā iemaksu alga slimības pabalstam būtu jāaprēķina Ls 956,0843 dienā (aprēķināts par iepriekšējo darba nespējas periodu no 2010.gada 1.jūlija līdz 2010.gada 29.jūlijam) un slimības pabalsts par darba nespējas 33 kalendārajām dienām būtu jāaprēķina Ls 25240,62, savukārt vidējā iemaksu alga maternitātes pabalstam būtu jāaprēķina Ls 969,5747 dienā un maternitātes pabalsts par grūtniecības atvaļinājuma laiku jānoteic Ls 67870,23 apmērā, kaut gan pirms pārejošas darba nespējas iestāšanās pieteicējas darba ienākumi bija vidēji Ls 9000 mēnesī vai Ls 300 dienā.

Šāds vidējās iemaksu algas aprēķins ir piemērojams, ja šo tiesību normu tulko, piemērojot tikai Administratīvā procesa likuma 17.panta pirmās daļas 1.punktā noteikto gramatisko tiesību normu interpretācijas metodi, taču tas neatbilst šīs tiesību normas mērķim. Atsaucoties uz likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu" 3.pantā un 12.panta pirmajā daļā noteikto, Aģentūra norāda, ka sociālās apdrošināšanas pakalpojums pēc būtības tiek izmaksāts ar mērķi, lai aizstātu sociāli apdrošinātās personas zaudētos algotā darba ienākumus, tāpēc Aģentūrai nav pamata no speciālā sociālās apdrošināšanas budžeta izmaksāt pabalstu, kas apmēra ziņā 3 reizes pārsniedz zaudēto algotā darba ienākumu.

[4.4] Pamatojoties uz iepriekš norādīto, Aģentūra uzskata, ka pamatoti noteikusi pieteicējai vidējo iemaksu algu slimības pabalstam Ls 685,0078 dienā, nevis Ls 956,0843 dienā un maternitātes pabalstam Ls 553,2927 dienā, nevis Ls 969,5747 dienā un nav pamata aprēķināt un no speciālā sociālās apdrošināšanas budžeta izmaksāt pieteicējai attiecībā pret zaudētajiem darba ienākumiem neatbilstoši lielu slimības un maternitātes pabalstu. Aģentūra arī uzskata, ka ir realizējusi pieteicējas tiesības uz sociālo nodrošinājumu un tai pašā laikā nav pieļāvusi valsts budžeta līdzekļu nepamatotu izlietošanu.

[5] Tiesas sēdē pieteicējas pārstāve pieteikumu uzturēja, pamatojoties uz tajā norādītajiem argumentiem un apsvērumiem.

Papildus paskaidroja, ka Administratīvā procesa likuma 17.panta nav iztulkojams tā, ka tas varētu pārkāpt tiesiskās paļāvības principu vai vienlīdzības principu, īpaši, ka neviens ierobežojums nav pastāvējis, un neviena norma tādas tiesības Aģentūrai nav piešķīrusi.

[6] Atbildētāja pārstāve pieteikumā ietverto prasījumu neatzina, pamatojoties uz Lēmumā un rakstveida paskaidrojumā norādīto.

Motīvu daļa

[7] Izvērtējot lietas materiālus kopsakarā ar tiesību normām un uzklausot procesa dalībnieku sniegtos paskaidrojumus, tiesa secina, ka pieteikums ir noraidāms.

[8] No lietas materiāliem tiesa konstatē šādus apstākļus:

[8.1] 2010.gada 7.septembrī pieteicēja iesniedza Aģentūras Ventspils reģionālajā nodaļā iesniegumu *(lietas 54.lapa)* un darbnespējas lapu B Nr.137 *(lietas 56.lapa)* slimības pabalsta piešķiršanai par darba nespējas periodu no 2010.gada 30.jūlija līdz 2010.gada 31.augustam, kā arī iesniegumu *(lietas 55.lapa)* un darbnespējas lapu B Nr.152 *(lietas 57.lapa)* maternitātes pabalsta piešķiršanai par grūtniecības atvaļinājuma laiku no 2010.gada 1.septembra līdz 2010.gada 9.novembrim.

[8.2] 2010.gada 15.septembrī Aģentūras Ventspils reģionālā nodaļa ar vēstuli Nr.15495 „Par slimības un maternitātes pabalsta lietas izskatīšanas gaitu" informēja pieteicēju, ka saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 64.panta otro daļu lēmuma pieņemšanas termiņš attiecībā uz vidējās iemaksu algas aprēķināšanu, ņemot vērā visus 2009.gada septembrī un 2010.gada februārī un jūnijā reģistrētos darba ienākumus, tiek pagarināts uz laiku līdz papildu informācijas saņemšanai no darba devējiem AS „*/Nosaukums/*" un AS „*/Nosaukums/*", bet ne ilgāku par 4 mēnešiem no iesnieguma iesniegšanas dienas *(lietas 58.lapa)*.

[8.3] 2010.gada 17.septembrī Aģentūras Ventspils reģionālā nodaļa pieņēma lēmumu Nr.17960 „Par slimības pabalsta piešķiršanu" *(lietas 69.lapa)*, ar kuru piešķīra un izmaksāja slimības pabalstu Ls 6561,99 apmērā par darba nespējas periodu no 2010.gada 30.jūlija līdz 2010.gada 31.augustam un lēmumu Nr.17961 „Par maternitātes pabalsta piešķiršanu" *(lietas 68.lapa)*, ar kuru piešķīra un izmaksāja maternitātes pabalstu Ls35 002,24 apmērā par grūtniecības atvaļinājumu no 2010.gada 1.septembra līdz 2010.gada 9.novembrim.

[8.4] 2010.gada 29.septembrī Aģentūras Ventspils nodaļā saņemta AS „*/Nosaukums/*" 2010.gada 23.septembra izziņa Nr.06/01.1-5-63, kurā apliecināts, ka 2010.gada februārī pieteicējai izmaksāta atlīdzība par valdes locekļa pienākumu izpildi Ls 3076,50 apmērā un kompensācija par valdes locekļa atcelšanu no amata Ls 76 194,67 apmērā *(lietas 59.lapa)*.

[8.5] 2010.gada 4.oktobrī Aģentūras Ventspils nodaļā saņemta AS „*/Nosaukums/*" 2010.gada 30.septembra izziņa Nr.1-4/197, kurā apliecināts, ka 2009.gada septembrī pieteicējai izmaksāta darba alga Ls 7363,64, prēmija Ls 21 000 un vidējā izpeļņa par 4 atvaļinājuma darba dienām Ls 1748,24, savukārt 2010.gada jūnijā pieteicējai izmaksāta darba alga Ls 9000 un kompensācija par valdes locekļa amata atstāšanu Ls 53 000 apmērā *(lietas 60.lapa)*.

[8.6] Nepiekrītot ar Aģentūras Ventspils reģionālās nodaļas 2010.gada 17.septembrī pieņemtajiem lēmumiem Nr.17960 „Par slimības pabalsta piešķiršanu" un Nr.17961 „Par maternitātes pabalsta piešķiršanu" aprēķināto un piešķirto pabalstu apmēram, pieteicēja 2010.gada 5.oktobrī minētos lēmumus apstrīdēja Aģentūras direktorei *(lietas 15.lapa)*.

[8.7] 2010.gada 5.oktobrī Aģentūras Ventspils reģionālā nodaļa veica pieteicējai piešķirto slimības un maternitātes pabalstu pārrēķinu, pieņemot lēmumu Nr.17960 „Par slimības pabalsta pārrēķināšanu" *(lietas 70.lapa)* un lēmumu Nr.17961 „Par maternitātes pabalsta pārrēķināšanu" *(lietas 71.lapa)*, ar kuriem attiecīgi pieteicējai papildus aprēķināja slimības pabalstu Ls 279,39 apmērā un maternitātes pabalstu Ls 3728,25 apmērā.

[8.8] Uzskatot, ka slimības pabalsts un maternitātes pabalsts joprojām aprēķināts nepareizi, pieteicēja 2010.gada 13.oktobrī iesniedza papildinājumus 2010.gada 5.oktobra apstrīdēšanas iesniegumam *(lietas 16.-32.lapa)*.

[8.9] 2010.gada 4.novembrī Aģentūras direktore pieņēma Lēmumu, ar kuru atstāja negrozītu Aģentūras Ventspils reģionālās nodaļas 2010.gada 5.oktobra lēmumu Nr.17960 „Par slimības pabalsta pārrēķināšanu" un lēmumu Nr.17961 „Par maternitātes pabalsta pārrēķināšanu" daļā par vidējās iemaksu algas un slimības un maternitātes pabalsta apmēra aprēķināšanu *(lietas 64.-66.lapa)*.

Aģentūra aprēķinot pieteicējai slimības un maternitātes pabalstus pieteicējas apdrošināšanas iemaksu algas aprēķinā nav iekļāvusi pieteicējai AS „*/Nosaukums/*" 2009.gada septembrī izmaksāto prēmiju Ls 21 000, 2010.gada jūnijā izmaksāto kompensāciju par valdes locekļa amata atstāšanu Ls 53 000 apmērā un AS „*/Nosaukums/*" 2010.gada februārī izmaksāto kompensāciju par valdes locekļa atcelšanu no amata pirms termiņa Ls 76 194,67 apmērā.

[9] Tiesa secina, ka pieteicēja vēlas panākt vēl labvēlīgāka administratīvā akta izdošanu, ar kuru tiktu pārrēķināta vidējās apdrošināšanas iemaksu alga, ņemot vērā visas iemaksas pilnā apjomā atbilstoši Noteikumiem Nr.270, aprēķinā iekļaujot AS „*/Nosaukums/*" 2009.gada septembrī izmaksāto prēmiju Ls 21 000 un 2010.gada jūnijā izmaksāto kompensāciju par valdes locekļa amata atstāšanu Ls 53 000, kā arī AS „*/Nosaukums/*" 2010.gada februārī izmaksāto kompensāciju par valdes locekļa atcelšanu no amata pirms termiņa Ls 76 194,67 apmērā.

[10] Lai uzdotu iestādei pienākumu izdot labvēlīgu administratīvo aktu, tiesai ir jāpārbauda, vai tiesību normas piešķir personai tiesības no attiecīgā publisko tiesību subjekta prasīt to labumu, kuru persona ietvērusi savā prasījumā par labvēlīga administratīvā akta izdošanu. Ja piemērojamā tiesību norma nosaka noteiktus tiesiskus un faktiskus apstākļus attiecīgā labuma saņemšanai, tiesai jāpārbauda, vai konkrētajā gadījumā attiecīgie apstākļi ir iestājušies *(sk. Senāta 2007.gada 12.aprīļa sprieduma lietā Nr.SKA-118/2007 10.punktu)*, proti, jāpārbauda, vai pastāv labvēlīga administratīvā akta izdošanas priekšnoteikumi. Pamats izdot personai labvēlīgu administratīvo aktu ir tad, ja pastāv visi tā izdošanas priekšnoteikumi *(sk. Senāta 2007.gada 14.marta sprieduma lietā Nr.SKA-84/2007 9.1.punktu)*.

Ievērojot minēto, tiesai jāpārbauda, vai pieteicējai ir tiesības uz labvēlīgāka administratīvā akta izdošanu.

[11] Lietā nav strīda par to, ka pieteicējai ir tiesības uz slimības pabalstu par darba nespējas periodu no 2010.gada 30.jūlija līdz 2010.gada 31.augustam un uz maternitātes pabalstu par grūtniecības atvaļinājuma laiku no 2010.gada 1.septembra līdz 2010.gada 9.novembrim.

Nav strīda arī par sociālās apdrošināšanas periodu vidējās iemaksu algas noteikšanai, proti, slimības pabalstam no 2009.gada 1.aprīļa līdz 2010.gada 31.martam un maternitātes pabalstam 2009.gada 1.jūlija līdz 2010.gada 30.jūnijam.

Lietā pastāv strīds par to, vai vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķinā ir iekļaujama AS „*/Nosaukums/*" 2009.gada septembrī izmaksātā prēmija Ls 21 000 un 2010.gada jūnijā izmaksātā kompensāciju par valdes locekļa amata atstāšanu Ls 53 000, kā arī AS „*/Nosaukums/*" 2010.gada februārī izmaksātā kompensācija par valdes locekļa atcelšanu no amata pirms termiņa Ls 76 194,67 apmērā.

[12] Likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 10.pants noteic, ka maternitātes pabalstu piešķir 100 procentu apmērā no pabalsta saņēmēja vidējās apdrošināšanas iemaksu algas.

Šā likuma 31.panta pirmā daļa noteic, ka vidējo apdrošināšanas iemaksu algu valsts sociālās apdrošināšanas pabalsta aprēķināšanai nosaka no apdrošinātās personas apdrošināšanas iemaksu algas par 12 kalendāro mēnešu periodu, šo periodu beidzot divus

kalendāros mēnešus pirms mēneša, kurā iestājies apdrošināšanas gadījums, izņemot šā likuma 32.pantā noteiktos gadījumus.

Tiesa atzīst, ka aplūkojot likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 10.panta un 31.panta pirmās daļas gramatisko redakciju tekstus, šķietami secināms, ka vidējo apdrošināšanas iemaksu alga tiek aprēķināta, kā to norāda pieteicēja - no visiem ienākumiem, no kuriem izdarītas valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas, tātad arī no prēmijām un kompensācijām. Šādi tulkojot minētās normas, būtu jāsecina, ka, aprēķinot maternitātes pabalstu un nosakot tā apmēru jāņem vērā ne tikai regulāri gūtie ienākumi, kurus sieviete zaudē, neierodoties darbā, bet arī ienākumi no vienreizējām izmaksām.

Tomēr tiesas ieskatā šāda normu interpretācija būtu pretrunā likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu" un likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" mērķim. Tiesa atzīst, ka konkrētajā gadījumā piemērojamās tiesību normas pēc to vārdiskās jēgas ir par plašu un aptver arī tādas situācijas, kuras tām nevajadzētu aptvert. Līdz ar to konkrētajā gadījumā ir pamats konstatēt aizklāta likuma roba esamību. Tā aizpildīšanai piemērojama teleoloģiskā redukcija, proti, piemērojamās tiesību normas ir jāiztulko atbilstoši to mērķim.

Tiesību teorijā par aizklātu likuma robu tiek uzskatīta likuma nepilnība, kas izpaužas kā tiesību normas teksta vārdiskās izpausmes neatbilstība tiesību normas mērķim. Tiesību normas teksts ir pārāk plašs un tādējādi aptver tādas situācijas, kuras tiesību normas mērķis nemaz nevēlas aptvert. Savukārt teleoloģiskā redukcija ir konstitucionāli tiesisks, metodisks līdzeklis aizklāto robu konstatēšanai un aizpildīšanai.

Lai realizētu likumos ietvertās vērtības, tiesību piemērotājam ir tiesības ar teleoloģiskās redukcijas palīdzību koriģēt likuma vārdisko izpausmi, bet paliekot likuma jēgas ietvaros.

[13] Tiesību normas iekļaujas noteiktā sistēmā un tās tiek radītas ar konkrētu mērķi, līdz ar to ne vienmēr ir pietiekami izlasīt konkrētu normu ārpus pārējās attiecīgās tiesību nozares, lai konstatētu tās patieso saturu.

Saskaņā ar likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu" 3.panta pirmo daļu sociālā apdrošināšana ir pasākumu kopums, ko organizē valsts, lai apdrošinātu personas vai tās apgādībā esošo personu risku zaudēt darba ienākumu sakarā ar sociāli apdrošinātās personas slimību, invaliditāti, maternitāti, bezdarbu, vecumu, nelaimes gadījumu darbā vai saslimšanu ar arodslimību, bērna kopšanu, kā arī papildu izdevumiem sakarā ar sociāli apdrošinātās personas vai tās apgādībā esošās personas nāvi. Sociālā apdrošināšana ir valsts sociālās drošības sistēmas sastāvdaļa. Likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 5.panta pirmā daļa noteic, ka maternitātes pabalstu piešķir un izmaksā par visu grūtniecības atvaļinājuma un dzemdību atvaļinājuma laiku, ja sieviete neierodas darbā un tādējādi zaudē algotā darbā gūstamos ienākumus vai ja pašnodarbināta sieviete zaudē ienākumus.

Sociālās apdrošināšanas būtība ir apdrošināt personas risku zaudēt darba ienākumus sakarā ar sociālā riska (apdrošināšanas gadījuma), tostarp maternitāti, iestāšanos. Tas nozīmē, ka sociālās apdrošināšanas sistēmas ietvaros personai tiek izmaksāts sociālās apdrošināšanas pabalsts, kas sedz daļu no personas gūtajiem ienākumiem, kādi tai bija sociālā riska iestāšanās brīdī un kurus tā nespēj iegūt sociālā riska iestāšanās dēļ.

Tajā pat laikā no minētām tiesību normām neizriet, ka sociālā apdrošināšana un maternitātes pabalsts ir paredzēti tam, lai sievietei atlīdzinātu arī ienākumus, ko sieviete, zaudējot darbu, guvusi vienreizēji kā kompensāciju no darba devēja.

Gadījumā, ja kompensācija par darba tiesisko attiecību izbeigšanu un prēmija tiktu pilnā apmērā ietverti aprēķina perioda iemaksu algā, personas no darba gūstamo ienākumu apmērs aprēķina periodā palielinātos nevis uz personas gūtā darba ienākuma, bet uz kompensācijas un prēmijas rēķina. Prēmija un kompensācija par darba tiesisko attiecību izbeigšanu nav uzskatāmi par tādiem ienākumiem, kas būtu regulāri un ar kuriem pieteicēja būtu rēķinājusies.

Tiesa nepievienojas pieteicējas viedoklim, ka kompensācija par darba tiesisko attiecību izbeigšanu būtu atzīstama par ienākumu no darba. Ja pieteicēja darba attiecības nebūtu izbeigusi, tad šāda kompensācija netiktu maksāta. Kompensācijas apmērs par darba tiesisko attiecību izbeigšanu ir atkarīgs no darba devēja un darbinieka vienošanās vienā

konkrētā situācijā, proti, izbeidzot darba tiesiskās attiecības. Līdz ar to atzīstams, ka šādu kompensāciju pieteicēja saņēma nevis par veikto darbu, bet par darba tiesisko attiecību izbeigšanu.

Sociālā apdrošināšana un maternitātes pabalsts ir paredzēti tam, lai sievietei maternitātes gadījumā kompensētu regulāri gūtos ienākumus.

[14] Ņemot vērā iepriekš minēto, tiesa atzīst, ka Aģentūras piemērotā tiesību normu interpretācija ir veikta, ievērojot samērīguma principu. Samērīguma princips ir konstitucionāla ranga princips, kas attiecināms ne tikai uz administratīvo procesu, bet uz visu publisko tiesību jomu. Atbilstoši samērīguma principam, labumam, ko sabiedrība iegūst ar ierobežojumiem, kas uzlikti adresātam, ir jābūt lielākam nekā viņa tiesību vai tiesisko interešu ierobežojumam.

Jāņem vērā, ka sociālais budžets ir ierobežots un tajā esošie resursi nevar tikt izlietoti tādējādi, ka atsevišķām personām pabalsti varētu tikt piešķirti neatbilstoši to mērķiem.

Tā kā Aģentūra piemērojamās tiesību normas ir interpretējusi atbilstoši to jēgai, tiesa nekonstatē, ka Aģentūra būtu pārkāpusi tiesiskuma principu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.-251. un 289.-291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda:

noraidīt *I.P.* pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā 20 dienu laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Liepājas tiesu namā.

Spriedums sastādīts 2012.gada 5.janvārī.

Tiesnese S.Sērdiene